

METAL SEKTÖRÜNDE KADIN İŞÇİ RAPORU 13 MART 2020

- METAL SEKTÖRÜNDE ÜRETİMDE ÇALIŞAN DÖRT KADIN İŞÇİDEN ÜÇÜ LİSE YA DA ÜNİVERSİTE MEZUNU
- KADIN İŞÇİLERİN YAKLAŞIK YARISI 30-39 YAŞ GRUBUNDA YER ALIYOR
- KADIN İŞÇİLER KENDİLERİNE AYIRDIKLARI ÖZEL ZAMANI DA AİLELERİNE ADIYOR
- EN ÇOK AYRIMCILIĞA MARUZ KALINAN KONU TOPLUMSAL CİNSİYET
- PSİKOLOJİK ŞİDDET (MOBBING) İŞ ARKADAŞLARINDAN EN FAZLA MARUZ KALINAN OLUMSUZ DAVRANIŞ
- KADIN İŞÇİLERİN YÜZDE 84'Ü İŞTEN SONRA EVDE ÇALIŞMAYA DEVAM EDİYOR
- KADIN İŞÇİLERİN YÜZDE 27,8'İNİN DOKTOR TARAFINDAN TANISI KONMUŞ BİR HASTALIĞI VAR
- METAL İŞÇİSİ KADINLARIN SORUNUNLARI ARASINDA EN ÖNCELİKLİ OLANI VARDİYALI ÇALIŞMA VE KREŞ YOKLUĞU

Bu araştırma metal sektöründe örgütlü Birleşik Metal İş Sendikası'na üye, üretimde çalışan 154 kadın işçi tarafından doldurulan ankete dayandırılmıştır. Araştırmanın ana kütlesi toplu sözleşme kapsamındaki Birleşik Metal İş Sendikası üyesi kadınlardır. Anket elektronik ortamda hazırlanmış ve 4-6 Mart 2020 tarihlerinde işyeri temsilcileri üzerinden kadın üyelere ulaştırılmıştır. Ulaşılan kadın işçi sayısı, sendika üyesi kadınların yaklaşık yüzde 10'udur. Söz konusu sendika üyesi kadınların ana kütleyi temsil ettiği varsayımı altında araştırma yüzde 90 güven aralığında yüzde ± 6 hata payına sahiptir.

I. ARAŞTIRMAYA KATILAN KADIN İŞÇİ PROFİLİ

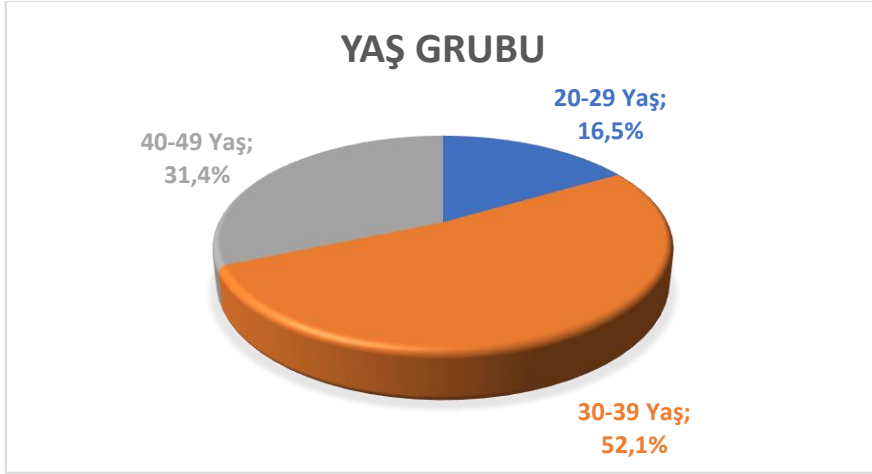
Araştırma kapsamındaki kadınların profili yaş, çalışılan sektör, medeni durum eğitim durumu ve çocuk sayısı bakımından ele alınmıştır. Buna göre metal sektöründeki kadın işçilerin yaklaşık yarısı 30-39 yaş arasındadır. Yüzde 62'si evlidir. Lise ve üzeri eğitime sahip olanların oranı yüzde 75'tir.

1. Yaş grubu

Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin yaş ortalaması 36 olarak tespit edilmiştir. 30-44 yaş arası kadın işçilerin sayısının yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yaş aralığındaki kadın işçilerin araştırma kapsamındaki kadın işçiler arasındaki oranı yüzde 75 olarak tespit edilmiştir.

Yaş gruplarının dağılımına baktığımızda 20-29 yaş grubu kadın işçilerin oranının yüzde 16,5 olduğu görülmektedir. 40-49 yaş arası kadınların oranı ise yüzde 31,4 seviyesindedir. Buna karşın kadın işçilerin yaklaşık yarısı 30-39 yaş grubunda yer almaktadır.

Grafik 1- Araştırmaya katılan işçilerin yaş dağılımı

2. Çalışılan sektör

Metal sektöründe mavi yakalı kadın işçilerin önemli bir bölümü (%44) elektrik-elektronik sektöründe çalışmaktadır. Bunu yüzde 41 ile otomotiv ve otomotiv yan sanayi takip etmektedir.

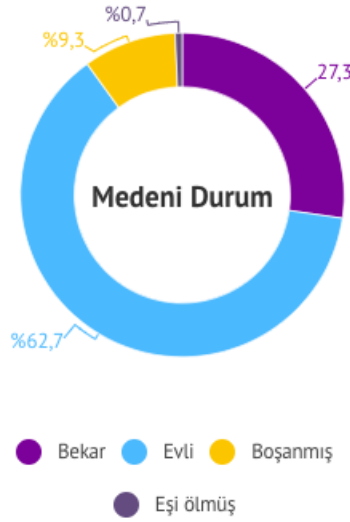
Tablo 1- Araştırmaya katılan kadın işçilerin sektörlere göre dağılımı

Sektör	Sayı	Oran
Ana Metal (Demir-Çelik-Boru-Tel-Döküm vb.)	9	6,0%
Bilgisayar, optik vb üretimi	4	2,7%
Elektrik-Elektronik	66	44,3%
Makine hariç Metal Eşya üretimi	6	4,0%
Makine ve ekipmanları imalatı	3	2,0%
Otomotiv	40	26,8%
Otomotiv yan sanayi	21	14,1%
Toplam	149	

3. Medeni durum

Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin yüzde 63'ü evlidir. Buna karşın evlenmemiş olan kadın işçilerin oranı yüzde 27 olarak görülmektedir. Kadın işçilerin yaklaşık yüzde 10'u ise eşinden ayrılmıştır.

Grafik 2- Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin medeni durumları

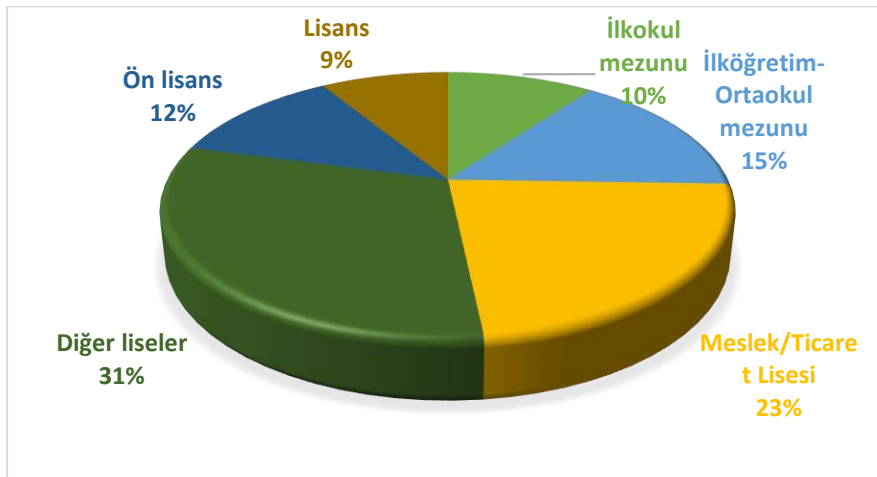
Evlenmemiş kadın işçilerin yüzde 85'i anne ve babaları ile birlikte yaşamaktadır. Boşanmış kadınların yaklaşık yarısı ise çocukları ile yaşadıklarını ifade etmiştir. Tek başına yaşayan kadın işçi oranı yüzde 3 oranındayken, evli olan kadın işçilerin yüzde 85'i çekirdek aile olduklarını ifade etmektedir. Aile büyüklerinin de dahil olduğu geniş aile içinde yaşayan evli kadın işçilerin oranı ise yüzde 9'dur.

Evlenmemiş olan kadın işçilerin onda biri evlendiği takdirde işi bırakmayı düşünmektedir. Çalışma hayatının içinde kalmayı düşünen kadın oranı oldukça yüksektir.

4.Eğitim durumu

Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin eğitim düzeyi yüksektir. Söz konusu kadın işçilerin dörtte biri ilkokul, ilköğretim ya da ortaokul mezunu iken, yarısından fazlası lise mezunudur. Lisans ve ön lisans mezunu olan kadın işçilerin oranı ise yüzde 21 seviyesindedir. Söz konusu veri sendikanın 2016 yılının son haftası ile 2017 yılının ilk haftasında gerçekleştirilen araştırmasının sonuçları ile paralellik göstermektedir. İlgili araştırmada sendika üyesi kadınlarda lisans mezunu olanların oranı yüzde 8 iken, erkeklerde yüzde 2 olarak görülmektedir. Yine ön lisans mezunu olan kadınların oranı yüzde 12 iken erkeklerin oranı yüzde 11 olarak tespit edilmiştir. Erkeklerde meslek lisesi mezunu olanların oranı kadınların iki katı iken, diğer liselerden mezun olanlarda kadınların oranı erkeklerin oranının yaklaşık iki katıdır.

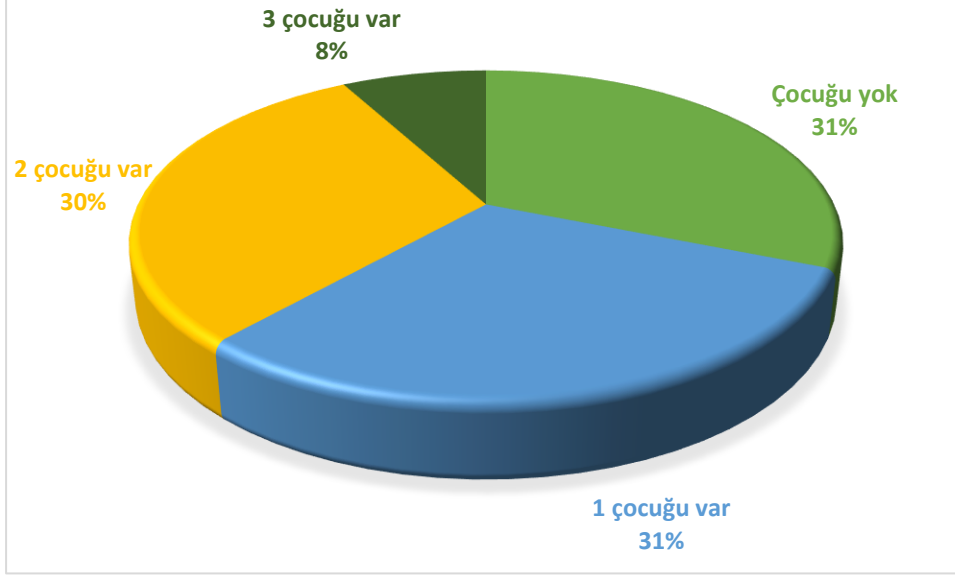
Grafik 3- Araştırma kapsamındaki kadınların eğitim durumu

5. Çocuk sayısı

Araştırma kapsamındaki metal işçisi kadınların yaklaşık üçte ikisinin çocuğu vardır. Bir çocuğa sahip olanların oran yüzde 31 iken, 2 çocuğu olanların oranı yüzde 30 olarak görülmektedir. Buna karşın 3 çocuğu olanların oranı yüzde 8'dir.

Grafik 4- Araştırma kapsamındaki kadınların çocuk sayısı

II. GENEL BULGULAR

1. KADIN İŞÇİLER KENDİLERİNE AYIRDIKLARI ÖZEL ZAMANI DA AİLELERİNE ADIYOR

Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin üçte ikisi kendilerine ayırdıkları özel zamanları aileleri ile geçirdiklerini söylemektedir. Aile ile geçirilen zamandan sonra en fazla başvurulan zaman geçirme biçimi %28 oran ile arkadaşlarla vakit geçirmektir. Bunu yüzde 21 ile kitap okumak izlemektedir. Kendine ayırdığı özel zamanı olmadığını söyleyenlerin oranı yüzde 15 düzeyindedir.

Tablo 4-Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin kendinize ayırdıkları özel zamanlar

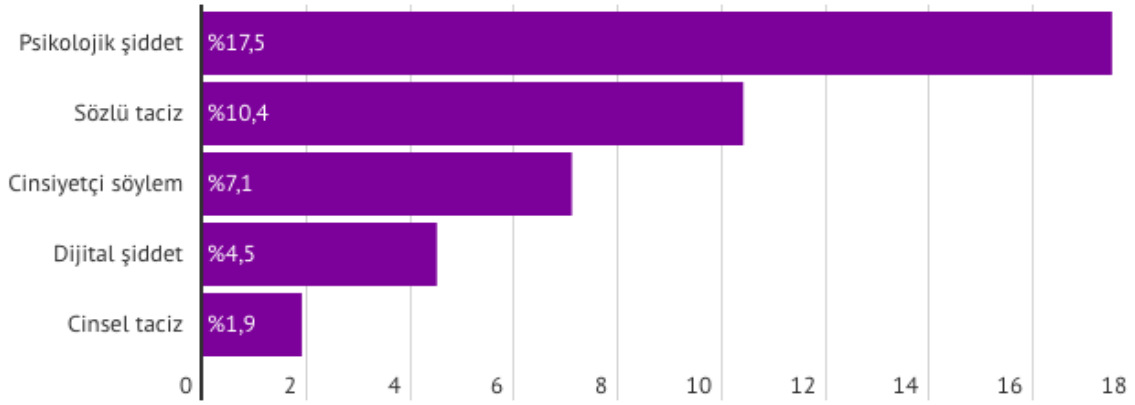
Ayrılan zaman çeşidi	Oran	Yüzde
Spor yaparım	10	6,7%
Sinemaya/tiyatroya giderim	19	12,8%
Kendime ayırdığım özel zaman yok	22	14,8%
Kitap okurum	31	20,8%
Arkadaşlarımla vakit geçiririm	42	28,2%
Ailemle vakit geçiririm	101	67,8%

Not: Bu soruda kadın işçiler birden fazla seçenek işaretlemişlerdir. Her bir yargı kendi başına ele alınmalıdır. Bu nedenle veriler yüzdelik dilimler halinde değerlendirilemez.

2. PSİKOLOJİK ŞİDDET (MOBBING) İŞ ARKADAŞLARINDAN EN FAZLA MARUZ KALINAN OLUMSUZ DAVRANIŞ

Araştırma kapsamındaki kadın işçiler “halen çalışmakta oldukları işyerlerinde çalışan erkek işçiler tarafından aşağıdaki şiddet türlerinden birine maruz bırakıldınız mı?” sorusuna verdikleri yanıtta yüzde 17,5 ile psikolojik şiddete maruz kaldıklarını söylemektedir. Buna göre araştırma kapsamındaki her beş kadından biri işyerinde erkek iş arkadaşı tarafından kendini mobbinge uğramış hissetmektedir. Her 10 kadın işçiden bir ise işyerindeki erkek iş arkadaşlarından sözlü tacize maruz kaldığını ifade etmektedir.

Grafik 5- Kadın işçilerin iş arkadaşlarından en fazla maruz kaldığı olumsuz davranış

Not: Bu soruda kadın işçiler birden fazla seçenek işaretlemişlerdir. Her bir yargı kendi başına ele alınmalıdır. Bu nedenle veriler yüzdelik dilimler halinde değerlendirilemez.

Yine araştırma sonuçlarına göre işyerinde cinsiyetçi söyleme (cinsel içerikli küfür, kadını aşağılayan söylem) maruz kaldığını söyleyen kadın işçilerin oranı yüzde 7 olarak tespit edilmiştir. Dijital şiddete (sosyal medya, cep telefonu üzerinden) maruz kaldığını söyleyen kadın işçilerin oranı yüzde 4,5 iken, yüzde 2 işyerinde cinsel tacize uğradığını söylemektedir.

3. EN ÇOK AYRIMCILIĞA MARUZ KALINAN KONU TOPLUMSAL CİNSİYET

Araştırma kapsamındaki kadın işçilere “son bir yıl içinde işyerinizde aşağıdaki ayrımcılık uygulamalarından birine maruz kaldınız mı?” sorusu yöneltilmiştir. Cevap veren 122 kadın işçinin yüzde 17,2’si cinsiyet ile ilgili ayrımcılığa maruz kaldığını ifade etmektedir. Kadınların yüzde 12,4’ü ise siyasi görüşü nedeniyle ayrımcılığa uğradığı görüşündedir.

Tablo 5- Son bir yıl içinde ayrımcılığa maruz kalınan konu

Ayrımcılık durumu	Oran
Cinsiyetiniz ile ilgili ayrımcılık	17,2%
Siyasi görüşünüzle ilgili ayrımcılık	12,3%
Medeni durumunuzla ilgili ayrımcılık	8,2%
Etnik kökeninizle ilgili ayrımcılık	6,6%
Dininiz/ mezhebiniz / inancınızla ilgili ayrımcılık	5,7%
Yaşınız ile ilgili ayrımcılık	3,3%
Çocuk sahibi olup/olmamanızla ilgili ayrımcılık	3,3%
Cinsel Yönelimle ilgili ayrımcılık	0,8%

Araştırma kapsamındaki işçi kadınların yüzde 8,2'si medeni durumu ile ilgili olarak, yüzde 6,6'sı etnik kökeni nedeni ile ayrımcılığa maruz kaldığını ifade etmektedir.

4. YAŞ VE EĞİTİM İLE ANNENİN SİGORTALI İŞTE ÇALIŞMIŞ OLMASI İLİŞKİLİ

Araştırma kapsamındaki metal işçisi kadınlara annelerinin sigortalı bir işte çalışıp çalışmadıkları da sorulmuştur. İşçilerin üçte ikisi annelerinin sigortalı bir işte çalışmadığını ifade etmiştir. Üçte biri ise sigortalı bir işte çalışmıştır. Bir önceki kuşağa göre kadınların çalışma hayatında yer alma oranı yüksektir. Yaş gruplarına göre anneleri sigortalı bir işte çalışan kadınların 20-29 yaş grubunda oransal olarak en yüksek düzeyde olduğu ve yaş grubu arttıkça bu oranın gerilediği görülmektedir.

Tablo 6- Yaş gruplarına göre araştırma kapsamındaki kadın işçilerin annelerinin sigortalı bir işte çalışma durumları

Annelerin İş Durumu/Yaş grubu	20-29 Yaş Grubu	30-39 Yaş Grubu	40 yaş ve üzeri
Anne sigortalı bir işte çalışmadı	10	41	28
Anne sigortalı bir işte çalıştı	10	20	8
Toplam	20	61	36

Araştırma kapsamındaki metal işçilerinin eğitim durumları ile annelerinin sigortalı bir işte çalışıp çalışmadığı arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça sigortalı bir iş deneyimine sahip anneleri olan işçilerin sayısı artmaktadır.

Tablo 7- Yaş gruplarına göre araştırma kapsamındaki kadın işçilerin annelerinin sigortalı bir işte çalışma durumları

Annelerin İş Durumu/Yaş	İlkokul-Ortaokul	Lise	Ön Lisans ve Lisans
Anne sigortalı bir işte çalışmadı	35	53	15
Anne sigortalı bir işte çalıştı	4	23	16

Buna göre ön lisans ve lisans mezunu olan araştırma kapsamındaki işçilerin yaklaşık yarısının anneleri sigortalı bir işte çalışmışken, ilkokul ve ortaokul mezunu kadın işçilerin anneleri arasında sigortalı çalışanların oranı yaklaşık yüzde 10 seviyesindedir.

5. KADIN İŞÇİLERİN YÜZDE 84'Ü EVDE DE EN AZ 1 SAATİN ÜZERİNDE ÇALIŞIYOR .

Araştırma kapsamındaki kadın işçilere sorulan ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında olan ev işlerine ayırdıkları zamana ilişkin veriler de çarpıcıdır. kadınların sadece yüzde 9'u çalışma günlerinde ev işlerine ayıracak zamanının olmadığını söylerken, yüzde 40'lık büyük bir kesim ev işlerine çalışma günlerinde 1-2 saat arası vakit ayırdığını söylemektedir. Yaklaşık her dört kadın işçiden biri ise 3 saat ve üzeri bir süreyi ev işlerine ayırmaktadır. 2-3 saat arası ev işlerine vakit ayıranların oranı ise yüzde 18'dir. Zaten işte çalışan kadın, ezici bir çoğunlukla evde de, bu sefer ev işleri için, mesaisine devam etmektedir.

Grafik 6-Ev işlerine çalışma günleri günlük ortalama kaç saat vakit ayırıyor

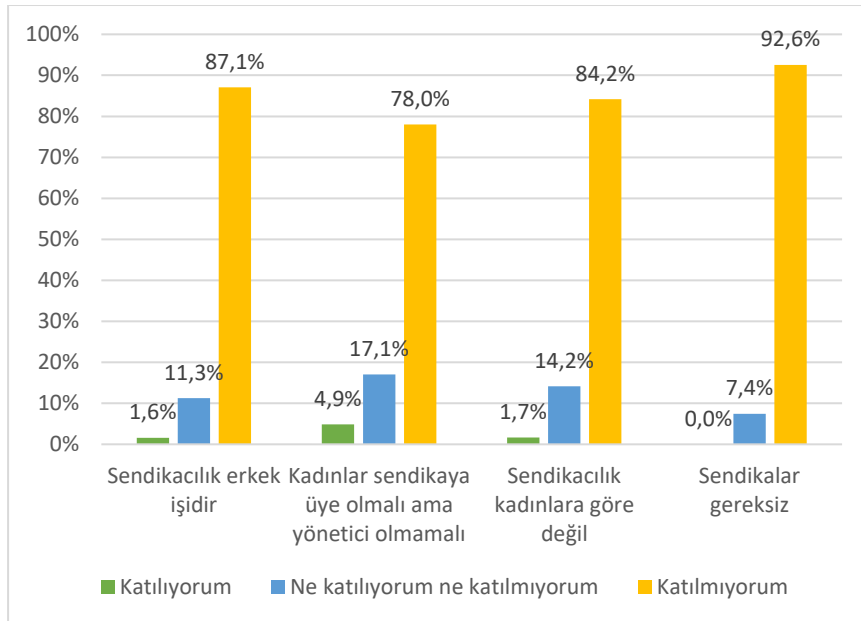

Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin yüzde 19'u haftalık 45 saatin üzerinde çalışmaktadır. Evli kadınların yüzde 8'inin maaşlarını eşleri çekmektedir.

6. SENDİKALAR GEREKLİ, KADINLAR DAHA FAZLA GÖREV ALMALI

Araştırma kapsamındaki kadınlar, “sendikacılık erkek işidir”, “kadınlar üye olmalı ama yönetici olmamalı”, “sendikacılık kadınlara göre değil” yargılarına kesin bir biçimde karşı çıkmaktadır. “Sendikacılık erkek işidir” diyen kadın işçilerin oranı yüzde 1,6 düzeyinde kalırken, “kadınlar sendikaya üye olmalı ama yönetici olmamalı” yargısına katılanların oranı yüzde 4,9 seviyesinde kalmaktadır. “Sendikacılık kadınlara göre değil” yargısına katılanların oranı da sadece yüzde 1,7'dir. Araştırma kapsamındaki kadın işçiler arasında “sendika gereksiz” fikrine katılan kime olmamıştır.

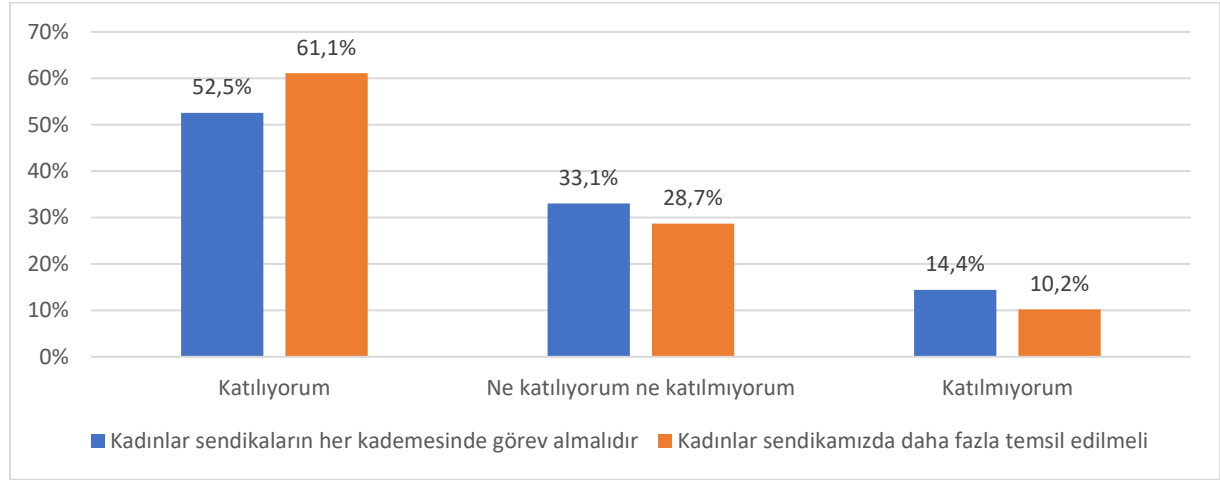
Grafik 7-Kadın işçilerin sendikalara karşı yargıları

Buna karşın “Kadınlar sendikamızda daha fazla temsil edilmeli” fikri yüzde 61,1 oranla kabul görmekte, “Kadınlar sendikamızın her kademesinde görev almalıdır” fikrine katılım ise yüzde

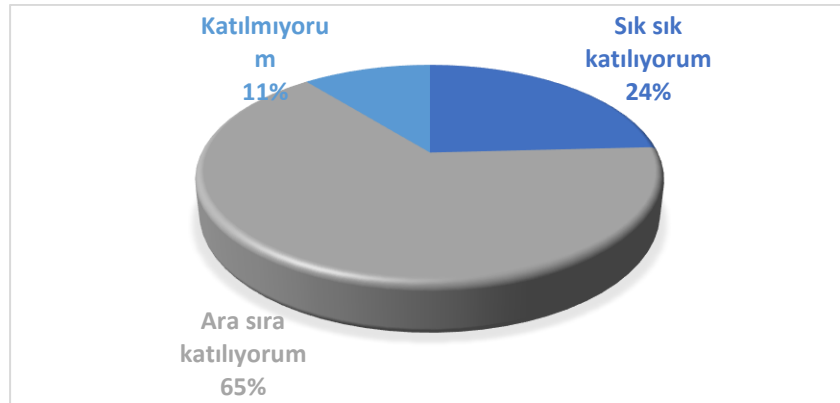
52,5 düzeyinde kalmaktadır. Bu yargılara katılmayanların oranı ise sırasıyla yüzde 14,4 ve yüzde 10,2'dir.

Grafik 8- Kadın işçilerin sendikalarına karşı tutumu

Araştırma kapsamındaki sendika üyesi metal işçisi kadınların sendikal etkinliklere katılma düzeyi oldukça yüksektir. Kadınların % 24'ü sendikal etkinliklere sık sık katıldığını ifade ederken, yüzde 65'i ise ara sıra katıldığını ifade etmektedir. Katılmıyorum diyen işçilerin oranı ise yüzde 11'dir. Bu işçiler arasında çocuklar neden ile katılamadığını ifade eden kadın işçi de bulunmaktadır.

Grafik 8- Kadın işçilerin sendikalarının eylemlerine katılım oranı

7. METAL İŞÇİSİ KADINLARIN SORUNUNLARI ARASINDA EN ÖNCELİKLİ OLANI VARDİYALİ ÇALIŞMA VE KREŞ YOKLUĞU GELİYOR..

Araştırmaya katılan metal işçisi kadın işçilerin çalışma hayatı içinde yukarıda sözünü ettiğimiz cinsiyet esaslı ayrımcılığın yanı sıra en yakıcı sorun olarak gördükleri konu yüzde 33,8 ile vardiyalı çalışmadır. Vardiyalı çalışmayı yüzde 21,6 ile kreş yokluğu, yüzde 16,5 ile ücret eşitsizliğidir ve yüzde 9,4 ile psikolojik şiddet gelmektedir.

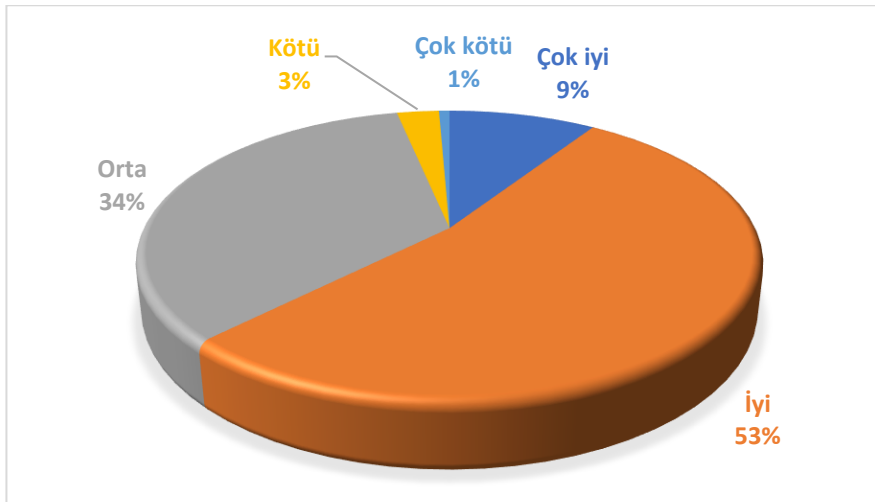
Grafik 9- Kadın işçilerin çalışma hayatındaki en öncelikli sorunu

III. SAĞLIK SORUNLARI

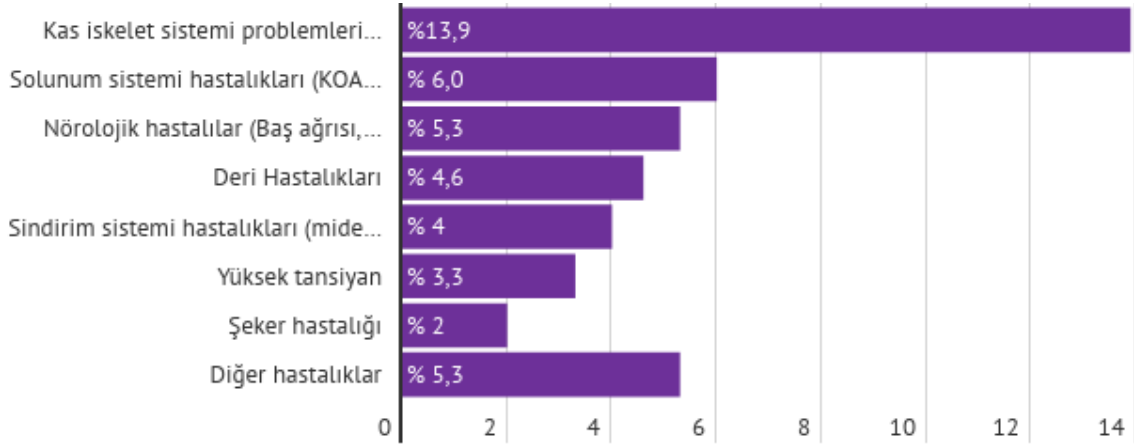
Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin yüzde 27,8'i doktor tarafından tanısı konmuş bir hastalığının olduğunu söylemektedir.

Grafik 9- Kadın işçilerin sağlık durumları

Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin yüzde 34 sağlık durumunun orta olduğunu, yüzde 4'ise kötü ve çok kötü olduğunu söylemektedir. Buna göre kadın işçilerin yüzde 38'i sağlık durumunun iyi olduğunu düşünmemektedir.

Grafik 10- Kadın işçilerin tanıdığı konmuş sağlık sorunları

Not: Bu soruda kadın işçiler birden fazla seçenek işaretlemişlerdir. Her bir yargı kendi başına ele alınmalıdır. Bu nedenle veriler yüzdelik dilimler halinde değerlendirilemez.

Kadınların en sık yaşadığı sağlık sorunu kas iskelet sistemi ile ilgilidir. Araştırma kapsamındaki kadın işçilerin yüzde 13,9'u kas ve iskelet sistemi ile ilgili sorun yaşadığını ifade etmiştir. İkinci sırada yüzde 6 ile solunum sistemi hastalıkları (KOA, Astım) yaşadığını söylemiştir. Üçüncü önemli sağlık sorunu nörolojik (baş ağrısı, migren, karpal tünel sendromu vb.) hastalıklardan kaynaklanmaktadır. Deri hastalıkları yüzde 4,6, sindirim sistemi hastalıkları yüzde 4, yüksek tansiyon yüzde 3,3, şeker hastalığı yüzde 2 düzeyindedir.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ TUTUM BELGESİ

DİSK'e bağlı Birleşik Metal-İş Sendikası, bağlı şubeleri ve örgütlü olduğu işyerleri çerçevesinde yürütmekte olduğu faaliyetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir anlayış ortaya koymak amacıyla güden bu belge ile Türkiye'nin 1985'de imzalayarak taraf olduğu Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi /CEDAW), 2011 yılında imzaladığı Kadına Karşı Şiddet ve Aile içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) kararlarını ve 28-29 Aralık 2019 tarihinde yapılan Birleşik Metal-İş Sendikası 20. Olağan Genel Kurulu'nda yaptığı Anayasa değişikliklerini temel alarak Birleşik Metal-İş Sendikası'nın bütün organlarının toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olarak hareket edeceğini taahhüt eder. Birleşik Metal-İş Sendikası, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin toplumsal yaşamın her alanında temel bir sorun olduğu saptamasından hareketle, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir anlayışı hayata geçirmek ve bünyesinde ve örgütlü olduğu işyerlerinde eşitlikçi bir ortam yaratmak için aşağıdaki faaliyetleri yapmayı taahhüt eder.

1. Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin farkındalık yaratmak amacıyla kendi üyeleri arasında çalışmalar yapmak,
2. Sendika faaliyetlerini hayata geçirirken araştırma, eğitim, toplantı, eylem, etkinlik ve yayın süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı söz ve ifadeler kullanılmaması, tutum ve davranışların gösterilmemesi yönünde gerekli önlemleri almak,
3. Bu kapsamda hem sendikanın her kademesindeki yöneticilerinin, uzmanlarının, çalışanlarının ve üyelerinin hem de toplumun konferans, seminer, toplantı v.b etkinliklerle konuya ilişkin bilgilendirilmesine yönelik eğitici çalışmalar yapılmasını sağlamak,

4. Sendika hem kendi bünyesinde hem de işyerlerinde kadına yönelik şiddet ve cinsel taciz ilgili bilgilendirme, rehberlik ve sorun çözme konusunda kolay ulaşılabilir mekanizmaları oluşturmak,
5. Anatusüğümüzde yer alan disiplin hükümlerinde kadına yönelik cinsel saldırı, taciz ve toplumsal cinsiyete dayalı yıldırma (mobbing) suç olarak açıkça tanımlamak ve yönetmeliklerinde gerekli değişiklikleri yapmak,
6. Sendika içinde ve faaliyet alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini ihlal eden söz, tutum ve davranışları gösterdiklerine ve yıldırma (mobbing) uyguladıklarına ilişkin iddiaların sendika disiplin kurullarınca incelenmesini sağlamak,
7. Sendikal politikalarının bir parçası olarak “toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planı” geliştirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini izlemeye ilişkin çalışmalarda bulunmak,
8. Sendikanın genel merkez, şubeler ve işyerleri düzeyinde her kademedeki görev alan kadın yöneticilerin ve çalışanların oranının artırılması için çalışmalar yürütmek ve desteklemek;
9. Kadınların sendikanın eylem, etkinlik, eğitim ve diğer çalışmalarına katılımın önündeki engelleri ortadan kaldırmaya ve etkin katılımlarını özendirme yönelik mekanizmaları oluşturmak ve işletmek,
10. Sendikanın merkez şubeler düzeyinde kadın işçilerin komisyonlar üzerinden eşitlik çalışmalarını yürütebilmeleri için gerekli tüm desteği sağlamak.